

7. HALLITUKSEN KIVIJALKAHANKKEET

7.1 Valtion omistajaohjauksen muutosten vaikutusten arviointi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €
Aikajänne: 2/2018–1/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Valtion omistamien yhtiöiden arvo on Suomessa poikkeuksellisen suuri. OECD:n mukaan eurooppalaisessa vertailussa Suomi on kärjessä. Suomen valtio omistaa osakkeita kaikkiaan yli viidessäkymmenessä merkittävässä yhtiössä. Valtion yhtiöomistuksen arvo vuonna 2016 oli noin 29 miljardia euroa. Omistukset voidaan jakaa kaupallisesti toimiviin ja erityistehtävayhtiöihin.

Valtion toiminta omistajana perustuu lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (L 1368/2007, ”omistajaohjauslaki”). Hallitus linjaa omistajapolitiikkaa mm. kerran hallituskaudessa annetuilla periaatepäätöksillä. Valtio-omistajan tavoitteena kaupallisesti toimivissa yhtiöissä on kulloinkin parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Tätä arvioidaan kannattavuuden ja omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun perusteella. Valtion erityistehtäviä toteuttavissa yhtiöissä kannattavuuden lisäksi pyritään hyvään yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen kokonaistulokseen, jota arvioidaan ensisijaisesti sen perusteella, miten ja millaisilla kustannuksilla yhtiö täyttää yhteiskunnallisen palvelutehtävänsä. Omistajapolitiikan toimeenpanemiseksi valtio harjoittaa omistamiinsa yhtiöihin kohdistuvaa omistajaohjausta. Omistajaohjauksella tarkoitetaan äänioikeuden käyttämistä yhtiökokouksissa sekä muita toimenpiteitä, joilla valtio osakkeenomistajana myötävaikuttaa omistamiensa yhtiöiden hallintoon ja toimintaperiaatteisiin.

Valtion omistajapolitiikassa ja omistajaohjauksessa tapahtui merkittäviä muutoksia noin 10 vuotta sitten, kun markkinaehtoisesti toimivien yritysten omistajaohjaus keskitettiin valtioneuvoston kansliaan. Uudistuksen keskeinen motiivi oli omistajaohjauksen eriyttäminen sääntely- ja viranomais-tehtävistä. Tavoitteena oli myös yhdenmukaistaa omistajaohjauksen valmistelua ja toteuttamista. Hie-man myöhemmin valtion ei-strategiset osakeomistukset sijoitettiin erilliseen holding-yhtiöön, Soli-diumiin. Perusteena oli mm. omistajan mahdollisuus reagoida riittävän nopeasti markkinoilla tapah-tuviin muutoksiin. Omistajaohjauslakia uudistettiin vuonna 2016 mm. mahdollistamaan erityisen valtion kehitys-yhtiön perustaminen. Kehitys-yhtiön tarkoituksena on uuden yritystoiminnan synny-täminen, yhtiöiden pääomarakenteen vahvistaminen sekä yritys-järjestelyiden tehokas toteuttami-nen.

Hankkeen tarkoituksena on arvioida vuoden 2004 jälkeen harjoitetun omistajapolitiikan ja omistaja-ohjaukseen tehtyjen uudistusten onnistuneisuutta yleisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Tehtävä edellyttää julkilausuttujen tavoitteiden identifioimista ja kriittistä tarkastelua sekä valtion, yritysten että kansantalouden näkökulmasta. Hankkeen tulee sisältää ehdotus siitä, miten tavoitteiden saavuttamista voidaan käytännössä mitata. Yhtenä arviointimenetelmänä on kansainvälinen vertailu, jota voidaan hyödyntää sekä toiminnan vaikuttavuuden että vaihtoehtoisten toimintamalli-en arvioinnissa. Tutkimuksessa on myös syytä tarkastella valtion yritysomistuksen kehitystä ja pe-rusteluita ottaen huomioon taloudellisen toimintaympäristön muutokset.

Tutkimuksessa tulee hyödyntää keskeisiä julkisia aineistolähteitä mm. omistajaohjauksen vuosikertomukset, valtion omistajapolitiikkaa koskevat valtioneuvoston periaatepäätökset VTV:n tuloksellisuustarkastuskertomukset sekä olemassa olevat valtion yritysomistusta ja omistajaohjausta koskevat arvioinnit (mm. Solidium-työryhmä, 2015). Lisäksi hankkeen käytössä ovat VNK:n omistajaohjausyksikön kanssa hankkeen liikkeellelähtövaiheessa erikseen sovittavat luottamukselliset aineistot (muistiot, raportit ja tuloksellisuus-, vastuullisuus ja muut olennaiset seuranta-aineistot). Tutkimussuunnitelmasta riippuen kysymykseen voivat tulla myös keskeisten toimijoiden haastattelut (ohjaajat ja ohjattavat) sekä yritysaineistojen käyttö (esimerkiksi Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja tilinpäätösaineistot). Kansainvälinen vertailu tulee perustua mahdollisimman ajantasaiseen aineistoon ja Suomen kannalta relevanttiin maajoukkoon. Tähän joukkoon lukeutunee ainakin Ruotsi, jossa valtion yritysomistus on myös mittavaa ja jossa on kokemuksia erilaisten omistajaohjausratkaisujen käytöstä (ks. esim. [SOU 2012:14](#)). Valtion omistajapolitiikkaan liittyviä tietolähteitä löytyy kootusti omistajaohjausyksikön kotisivuilta (<http://vnk.fi/omo>).

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten valtion yritysomistus on pääpiirteissään kehittynyt Suomessa ja mitkä ovat olleet kehityksen taustalla vaikuttavat periaatteet ja käytännön tekijät?
- Miten ja missä valtion omistajapolitiikka on määritelty? Mitkä ovat olleet sen tavoitteet ja niissä tapahtuneet keskeisimmät muutokset?
- Miten valtion omistajapolitiikkaa on toimeenpantu ja miten omistajaohjausta on kehitetty?
- Mitkä ulkoiset tekijät ovat muovanneet omistajapolitiikan ja -ohjauksen kehitystä?
- Miten valtion omistajapolitiikka ja sen toimeenpano suhteutuvat relevantteihin verrokkimaihin?
- Omistajapolitiikan ja -ohjauksen arviointi:
 - tavoitteiden selkeys ja relevanssi
 - toimeenpanon keinot, tehokkuus ja ongelmakohtat
 - tavoitteiden saavuttaminen
 - valtion omistuksen ulkoisvaikutukset (mm. kilpailu/pääomamarkkinat/yhteiskuntavastuu)
- Miten vuoden 2016 periaatepäätöksen linjaukset näyttäytyvät suhteessa aikaisempiin omistajapolitiikan tavoitteisiin ja olemassa olevaan omistajaohjauksen organisointiin?
- Mitkä ovat valtion omistajapolitiikan vahvuudet ja heikkoudet ja miten omistajapolitiikkaa tulisi kehittää, jotta se olisi tuloksekkaampaa ja vaikuttavampaa (ottaen huomioon valtion yritysomistuksen eri ulottuvuudet).

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan: Hanke tuottaa tietoa seuraavan hallitusohjelman laatimisen tueksi ja tarjoaa samalla alustavan arvion vuoden 2016 periaatepäätöksessä määritellyistä omistajaohjauksen linjauksista.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi: politiikkatoimien arviointi

7.2 Strateginen pelotevaikutus, ydinaseet ja Eurooppa: kiristynyt ilmapiiri, koventunut retoriikka ja kehittyvät kapasiteetit

**Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 200 000 €
Aikajänne: 3/2018-5/2019**

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Ydinaseet ovat julkilausutusti olennainen osa pelotetta, jonka turvin Nato-maat ja erityisesti niiden vastustajaksi yhä voimakkaammin itsensä asemoiva Venäjä pyrkivät suojelemaan suvereniteettiaan ja turvaamaan kansalliset intressinsä. Myös konventionaalinen sotilaallinen voima ja uudet kyvyt, kuten kyber, voivat toimia pelotteena.

Viime vuosien aikana Euroopan turvallisuustilanne on heikentynyt: Venäjä miehittää Krimin niemimaata ja jatkaa horjuttamistoimiaan Ukrainassa; Baltian ja Itämeren alueella on kasvatettu sotilaallinen kapasiteetti (ml. valmiutta) ja harjoitustoimintaa on aktivoitu. Retoriikka on koventunut, eikä uhkaavilta tilanteiltakaan ole välttytty. Ydinaseet, niiden merkitys pelotteena ja niiltä suojautuminen ovat nousseet agendalle tavalla, jota ei ole nähty sitten kylmän sodan päättymisen.

Venäjä ydinasejärjestelmien modernisointi on hyvässä vauhdissa; lännessä asejärjestelmien uudistamista suunnitellaan ja ohjustorjuntakykyä kehitetään. Samaan aikaan pyrkimykset ydinaseriisuntaan polkevat paikoillaan. INF-sopimus (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty) on vaarassa romuttua kokonaan, eikä uuden START-sopimuksen jatkosta ole takeita.

Tutkimus tarkastelee pelotevaikutuksen merkitystä suurvaltasuhteisiin ja erityisesti eurooppalaiseen tilanteeseen liittyen sekä huomioiden siihen liittyvät poliittiset, strategiset, teknologiset kuin kansainvälisoikeudellisetkin näkökohdat. Hanke hyödyntää sekä kotimaista että ulkomaista asiantunte-
musta.

Tutkimuskysymyksiä:

- Kylmän sodan aikainen strateginen asetelma tunnetaan hyvin, mutta mikä tilanne on tämän päivän Euroopassa?
- Mikä on pelotteen merkitys eurooppalaisessa turvallisuusjärjestelmässä?
- Minkälaista ydinasepolitiikkaa keskeiset toimijat harjoittavat ja miksi?
- Millä tavoin ydinaseet toimivat strategisena pelotteena ja miten uudet teknologiat (hypersooniset taistelukärjet, risteilyohjukset, torjuntajärjestelmät) ovat vaikuttaneet ja tulevat vaikuttamaan yhtäältä sotilasstrategiseen tilanteeseen ja toisaalta ydinaseiden pelotevaikutukseen erityisesti Euroopassa?
- Voiko ydinasejärjestelmien teknologinen kehitys madaltaa niiden käyttökynnystä?
- Miten tilanteeseen vaikuttavat konventionaaliseen varustautumiseen ja voimatasapainoon liittyvät mahdolliset muutokset sekä tavanomaisen aseteknologian kehittyminen?
- Miten erilaiset sopimusjärjestelyt ja niistä käytävät neuvottelut (valvonta, riisunta, rajoittaminen, leviämisen estäminen) näyttäytyvät pelotevaikutuksen analyysin näkökulmasta?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Tutkimus tukee Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista suunnittelua sekä ennakointitoimintaa. Suomi edistää asteittaista ydinaseriisuntaa, jonka päämääränä on ydinaseeton maailma. Suomi kehittää aloitteita luottamusta lisääviksi toimiksi, joiden tavoitteena on ei-strategisten ydinaseiden aiheuttaman vaaran vähentäminen.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

- ennakointitietoa ja taustoitusta, mukaan lukien olemassa olevan tiedon meta-analyysit,
- strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, mukaan lukien tilannekuva-analyysit

Loppuraportti tulee toimittaa englanniksi. Tämä on huomioitava hankkeen kustannusarviossa.

7.2 Strategic deterrence, nuclear weapons and Europe: greater tension, harsher rhetoric and developing capacities

Maximum threshold for appropriations: EUR 200,000

Time span: 3/2018–5/2019

Background, description and reasons for information needs

Nuclear weapons are expressly an essential part of the deterrent structure which NATO member states and especially Russia, who is increasingly positioning itself as their opponent, use to protect their sovereignty and safeguard their national interests. Conventional military power and new capabilities, such as cyber capabilities, can also be used as deterrence.

In recent years the security situation in Europe has deteriorated: Russia is occupying the Crimean Peninsula and continues its efforts to destabilise Ukraine; it has increased its military capacity (incl. preparedness) and military exercises in the Baltic and the Baltic Sea region. Rhetoric is becoming harsher, and even threatening situations have been reported. Nuclear weapons, their importance as deterrence, and protection against them are back on the international agenda in ways not seen since the Cold War.

The modernisation of the Russian nuclear weapons systems is well under way, while the west is still planning its weapon systems reforms and developing its antimissile capabilities. At the same time there is little progress towards nuclear disarmament. The Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (INF Treaty) is in danger of collapsing altogether, and there are no guarantees for the continuance of the START Treaty.

The study examines the implications of deterrence on great power relations and especially with respect to the European situation, taking into account associated political, strategic and technological aspects and international law. The project makes use of both domestic and foreign expertise.

Issues to be addressed:

- The strategic set-up during the Cold War is well known, but what is the situation in today's Europe?
- What is the role of deterrence in the European security system?
- What kind of nuclear weapons policies do key actors have and why?
- In what ways do nuclear weapons act as strategic deterrence and how have new technologies (hypersonic warheads, cruise missiles, antimissile systems) influenced and how will they influence the military strategic situation, on one hand, and nuclear deterrence especially in Europe, on the other?
- Can technological advances in the nuclear weapons systems lower the threshold for using nuclear weapons?
- How is the situation influenced by potential changes to conventional military build-up and balance of power and by advancements in conventional weapons technology?
- How are different kinds of treaty arrangements and negotiations (weapons control, disarmament, restrictions, non-proliferation) seen from the perspective of deterrence analysis?

Links to the plan for the implementation of the Government Programme and to Government's strategies and other analysis, assessment and research activities:

The study serves Finnish foreign, security and defence policy planning and foresight activities. Finland promotes gradual nuclear disarmament which aims to create a world without nuclear weapons. Finland develops initiatives to increase trust in order to reduce the risks of non-strategic nuclear weapons.

Main forms of information production and reporting:

- Foresight and background information, including meta-analyses of existing data;
- Data supporting the implementation of strategies, including situation awareness analyses.

The final report must be submitted in English. The costs for this must be included in the project cost estimate.

7.3 Kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän tila ja kehitystrendit

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 euroa

Aikajänne: 3/2018 – 5/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Monissa viimeaikaisissa analyyseissa on esitetty huoli sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän kohtaamista kasvaneista haasteista. Tämä koskee erityisesti kansainvälistä ihmisoikeusjärjestelmää. Vaikka ihmisoikeustilanne on monilta osin parantunut viimeisten vuosikymmenten ja vuosien aikana, raportoidaan ihmisoikeusloukkauksia jatkuvasti kaikkialla maailmassa. Vakavimmat loukkaukset tapahtuvat kriisialueilla sekä epädemokraattisissa valtioissa. Ihmisoikeudet ja niiden yleismaailmallinen luonne ovat viime vuosina joutuneet puolustuskannalle myös demokraattisissa länsimaissa, joissa erityisesti vähemmistöjen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen ei ole itsestäänselvyys ja joissa ihmisoikeudet asetetaan usein vastakkain sellaisten arvojen kanssa kuten hyvinvointi, turvallisuus ja kansallinen identiteetti.

Euroopassa ja Suomessakin muuttoliiketilanne on herättänyt keskustelua turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien toteutumisesta niin lähtö-, kauttakulku- kuin kohdealueillakin. Eurooppalaisissa valtioissa ehdotettu politiikkatoimenpiteitä, joiden seurauksena pakolaisten ja siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutuminen voisi olla uhattuna. Terrori-iskut ovat voimistaneet vaatimuksia turvallisuusviranomaisten valtuuksien kasvattamisesta jopa Euroopan ihmisoikeussopimuksen kustannuksella. Julkistalouden säästökuurien on esitetty heikentävän kansalaisten taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia. Keskustelu YK:ssa paljastaa, ettei naisten oikeuksista, liittyen mm. seksuaali- ja lisääntymisterveyteen, vallitse poliittista yksimielisyyttä.

Ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon valvonta on muutostilassa, mistä kertoo Euroopan ihmisoikeussopimus -järjestelmän reformi sekä YK:n ihmisoikeussopimusten valvontaelinten vahvistamisen uudistaminen. Valvontaelinten tavanomaisten uudistuspyrkimysten rinnalla on kuultu kuitenkin myös useilta tahoilta voimakkaita vaatimuksia mm. YK:n ihmisoikeusneuvoston uudistamiseksi. Uudistamispyrkimysten sekä niiden vastustamisen taustalla on sekä käytännöllisiä että poliittisia motiiveja.

Hankkeen avulla pyritään selkiyttämään keskustelua kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän tilasta ja kehitystrendeistä. Se taustoittaa ja arvioi ihmisoikeuksien toteutumisesta eri puolilla maailmaa, mutta myös valtioiden toimintaa ja näiden keskinäistä dynamiikkaa tärkeimmillä poliittisilla ihmisoikeusfoorumeilla (erit. ION). Erityinen huomio kohdistetaan Euroopan ja Suomen kannalta oleellisiin kysymyksiin.

Tutkimus tehdään empiirisen aineistoon sekä muiden tuottamaan arviointi- ja analyysitietoon nojaten, kansainvälisiä lähteitä ja kansainvälistä ihmisoikeusjärjestelmää tuntevien tahojen asiantunteudesta hyväksi käyttäen.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mikä on ihmisoikeuksien tila tämän päivän maailmassa?
- Millaisia toimeenpanon haasteita liittyy kansalais- ja poliittisten oikeuksien sekä toisaalta taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen (vähemmistönäkökulma hu-

mioiden)?

- Minkälaisia normien sisältöön, instituutioiden toimintaan, normiston toimeenpanoon ja toteutumiseen liittyviä moninaisia uhkia, haasteita ja rikkomuksia kansainväliseen ihmisoikeusjärjestelmään kohdistuu?
- Minkälaisia paineita kohdistuu erityisesti YK:n ihmisoikeusneuvostoon? Minkälaisia muutospaineita on odotettavissa lähitulevaisuudessa ja miltä suunnalta?
- Miten kestävä kehityksen tavoitteet näkyvät tai miten niiden tulisi näkyä kansainvälisillä ihmisoikeusfoorumeilla?
- Millä osa-alueilla haasteet ovat suurimmat?
- Miten sukupuolten tasa-arvoa ja naisten oikeuksia (ml. seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet) edistetään ja tulisi edistää ihmisoikeusfoorumeilla? Mitkä muutostekijät koskettavat erityisesti Eurooppaa, Euroopan unionia ja Suomea?
- Miten Suomen YK-toiminnan (ml. ION-jäsenyyden) kautta voidaan parhaiten edesauttaa positiivisia kehityskulkuja?
- Miten Suomi voi parhaiten edistää ihmisoikeuksiin liittyviä tavoitteitaan EU-, EN- ja ETYJ-yhteyksissä?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Tietotarve liittyy [hallitusohjelman](#) sekä [ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon](#) tavoitteisiin edistää kansainvälistä vakautta, rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa Suomessa, Euroopassa ja globaalisti. Tutkimuksen avulla tuetaan hallinnonalojen tulevaisuuskatsauksien valmistelua sekä Suomen valmistautumista YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenyyskampanjaan kaudelle 2022-2024. Tuloksia hyödynnetään myös Suomen toiminnassa muissa kv. järjestöissä kuten Euroopan neuvostossa ja Etyjissä.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

- taustoitusta, mukaan lukien olemassa olevan tiedon meta-analyysit,
- strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, mukaan lukien tilannekuva-analyysit,
- toimintavaihtoehtojen vertailua

Loppuraportti tulee toimittaa englanniksi. Tämä on huomioitava hankkeen kustannusarviossa.

7.3 Current state and development trends of the international human rights system

Maximum threshold for appropriations: EUR 150,000

Time span: 3/2018 – 5/2019

Background, description and reasons for information needs

Many recent analyses have expressed concern over the increasing challenges to the rules-based international order, and especially to the international human rights system. Despite many improvements to the human rights situation in recent decades and years, violations of human rights are constantly reported across the globe. While most serious violations take place in crises areas and undemocratic states, in recent years human rights and their universal nature have been forced on the defensive even in democratic countries in the west. In these countries the equal realisation of the rights of minorities is not a certainty, and human rights are often juxtaposed with values such wellbeing, security and national identity.

In Europe and Finland, too, migration flows have sparked a debate about how asylum seekers' human rights are realised in areas of origin, transit areas, and even in target areas. European countries have proposed policies that could threaten the human rights of refugees and migrants. Terrorist attacks have added to the demand to increase the powers of security authorities even at the expense of the European Convention on Human Rights. Fiscal retrenchments are seen to weaken the economic, social and cultural rights of citizens. Debates in the UN reveal that there is no political unanimity on the rights of women concerning, for example, sexual and reproductive health.

Monitoring of the implementation of human rights treaties is in a state of change, as is demonstrated by the reform of the European Convention on Human Rights and the modernisation of the procedure of approving the monitoring bodies for UN human rights treaties. Alongside the conventional reform aspirations of the monitoring bodies, there have been several strong demands to reform the UN Human Rights Council (HRC), for example. There are both practical and political motives behind the aspirations advocating a reform and those opposing it.

The project aims to clarify the debate about the current state and development trends of the international human rights system. It will provide background information and evaluate not only the realisation of human rights across the globe, but also the activities of states and their mutual dynamics in important political human rights forums (the HRC especially). A special focus will be on issues essential to Europe and Finland.

The study will be based on empirical data and existing assessment and analysis data, and it will make use of international data sources and experts on the international human rights system.

Issues to be addressed:

- What is the state of human rights in today's world?
- What kinds of challenges are associated with the realisation of civil and political rights, on one hand, and the realisation of economic, social and cultural rights, on the other (taking into account minorities)?
- What kinds of diverse threats, challenges and violations are being directed against the international human rights system with regard to content of norms, activities of institutions, and im-

plementation and realisation of standards?

- What kinds of challenges are especially directed against the UN Human Rights Council (HRC)? What kinds of reform pressures can be expected in near future and from which directions?
- How are the sustainable development goals visible on international human rights forums, or how should they be visible there?
- Which areas are facing the biggest challenges?
- How are gender equality and women's rights (incl. sexual and reproductive health and rights) promoted, and how should they be promoted, in human rights forums? Which factors of change are particularly relevant for Europe, the European Union and Finland?
- How can Finland's activities in the UN (incl. its membership in the HRC) best promote positive development trends?
- How can Finland best promote its human rights targets in the EU, the Council of Europe and the OSCE?

Links to the plan for the implementation of the Government Programme and to Government's strategies and other analysis, assessment and research activities:

The need for information is linked to the targets set out [in the Government Programme](#) and the [Government Report on Finnish Foreign and Security Policy](#) to promote international stability, peace, democracy, human rights, rule of law, and gender equality in Finland and Europe and across the globe. The research will serve the preparation of the futures reviews for the administrative branches and the preparation for Finland's campaign for the membership of the UN Human Rights Council in 2022–2024. Results will also be used in Finland's activities in other international organisations, such as the Council of Europe and the OSCE.

Main forms of information production and reporting:

- Background information, including meta-analyses of existing data;
- Data supporting the implementation of strategies, including situation awareness analyses;
- Comparison of policy instruments.

The final report must be submitted in English. The costs for this must be included in the project cost estimate.

7.4 Kansalaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeusapupalvelujen saatavuus ja laatu

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 200 000 €

Aikajänne: 2/2018-3/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ihmisten kokemuksia julkisen oikeusavun palveluista. Tutkimukseen sisältyisi mm kysely minkälaisiin asioihin he ovat tarvinneet oikeudellista apua, miten he ovat saaneet tietoa oikeusapupalveluista ja ovatko he saaneet tarvitsemansa avun.

Osana tutkimusta selvitetään turvapaikan hakijoiden kokemuksia julkisesta oikeusavusta, kuten siitä, miten he ovat saaneet tietoa oikeusapupalveluista, löytäneet palveluja tarjoavat tahot ja ovatko palvelut olleet riittäviä.

Lisäksi selvitetään talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden odotuksia ja tarpeita talous- ja velkaneuvonnasta, joka on siirtymässä vuoden 2019 oikeusaputoimistojen tehtäväksi.

Tutkimusta tarvitaan oikeusapupalvelujen strategista suunnittelua ja oikeusapulainsäädännön muutostarpeiden arviointia varten.

Tutkimuskysymyksiä:

Tiedonsaanti palveluista:

- Mistä asiakas on saanut tietoa oikeusavusta?
- Onko tieto ollut riittävää/ymmärrettävää/oikeaa?
- Ovatko palveluista kertovat verkkosivut ymmärrettävät, onko henkilökunta osannut kertoa asiasta ymmärrettävästi (ml. kustannukset)?
- Minkä kanavien avulla asiakas haluaa saada palvelua? Onko esim. halukas käyttämään sähköisiä tai etäpalvelua?
- Osaako asiakas arvioida itse, onko hänellä oikeus oikeusapuun?

Palvelujen saavutettavuus:

- Onko odotusaika ajan saamiseksi ollut kohtuullinen?
- Onko avustaja ollut tavoitettavissa riittävän hyvin?
- Onko asiakas saanut palvelua helposti omalla äidinkielellään?
- Onko tarvittava tulkkaus ollut sujuvasti saatavilla?
- Ovatko toimipisteet hyvien kulkuyhteyksien päässä ja toimitilat asianmukaiset?
- Onko asiakas ohjattu tarvittaessa käyttämään muita palveluja ja onko avustaja huomannut muun avun kuin oikeusavun tarpeen?

Palvelujen toimivuus:

- Onko kohtelu ollut asianmukaista, ammattitaitoista ja luottamusta herättävää?
- Onko asiakas oman kokemuksensa mukaan saanut tarvitsemansa avun oikeusaputoimistosta/ yksityiseltä avustajalta?
- Ovatko asiakkaalle syntyvät kustannukset ennakoitavissa?
- Onko toimeksiannon hoitaminen tapahtunut kohtuullisessa ajassa?
- Onko oikeusapupäätös ymmärrettävä?

Muut kysymykset:

- Jos oikeusaputoimisto tarjoaisi sovittelupalveluja, olisiko valmis käyttämään niitä ja millaisissa asioissa?
- Miten palvelut toimivat ja mitä parannettavaa niissä mahdollisesti on?

Tutkimuksessa tulisi soveltuvin osin eritellä, onko kyseessä turvapaikka-asia, onko palvelun tarjoaja ollut oikeusaputoimisto vai yksityinen avustaja, eriteltynä asia-, ikä-ryhmittäin ja alueittain, jne. Kysymykset soveltuvat myös oikeusapu- ja edunvalvontapiirien muihin palveluihin, yleiseen edunvalvontaan ja talous- ja velkaneuvontaan.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Turvapaikan hakijoiden tilanteeseen on kiinnitetty huomiota maahanmuuton ministeriryhmässä. Talous- ja velkaneuvonta on päätetty siirtää hallituksen kehyspääöksellä oikeusaputoimistojen tehtäväksi vuoden 2019 aikana.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

- strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, mukaan lukien tilannekuva-analyysit,
- politiikkatoimien arviointia

7.5 Lähiympäristön laatu koetun turvallisuuden lisäämisessä ja rikosten ehkäisemisessä
Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €
Aikajänne: 2/2018- 3/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Lähiympäristön suunnittelulla voidaan parantaa ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä vähentää rikosten tekomahdollisuuksia. Hyvä lähiympäristö myös koetaan turvalliseksi. Lähiympäristön viihtyisyydellä ja turvallisuudella on suuri merkitys hyvinvoinnille sekä alueiden arvon säilymiselle, elinvoimalle ja kilpailukyvyille. Uusia lähiympäristöjä suunnitellessa ja vanhoja lähiympäristöjä uudistettaessa luodaan turvallisempia tiloja, jotka tarjoavat vähemmän rikostilaisuuksia ja joissa ihmiset tuntevat olonsa turvallisemmaksi ja viihtyvät siellä. Esimerkiksi julkiset tilat suunnitellaan suurille käyttäjämäärille, jolloin syntyy enemmän luonnollista valvontaa tai jalankulkuväylät ja alikulkutunnelit valaistaan hyvin, jotta mahdollisille rikoksentehtäjille ei jää piilopaikkoja. Ongelmallisia lähiympäristöjä ovat yksipuoliset, ajoittain autioituvat kaupunkialueet, joilla vain joinakin vuorokauden aikoina on ihmisvirtojen luomaa luonnollista valvontaa ja turvaa. Näitä ovat esimerkiksi alueet, joilla on paljon toimistotiloja, mutta ei asuinrakennuksia ja palveluita. Sekoittamalla erilaisia asuntotyyppöjä ja asuntojen hallintamuotoja voidaan ehkäistä lähiympäristöjen väestö- ja sosiaalisen rakenteen yksipuolistumista ja sosiaalista eriytymistä.

Lähiympäristöllä tarkoitetaan ihmisten päivittäisen toiminnan kannalta tärkeää ympäristöä, jota luodaan mm. asemakaavoituksen, rakennusten ja kaupunkitilojen suunnittelun yhteydessä.

Kaupungit vastaavat monista keskeisistä toiminnoista, joilla on vaikutuksia lähiympäristön turvallisuuteen. Näitä ovat alueiden käyttö, suunnittelu ja rakentaminen sekä asumispolitiikka. Turvallisuusvaikutusten arviointi edellyttää mm. kaupungin rakennusvalvonnan, kaavoituksen, teknisen toimen sekä pelastustoimen ja poliisin tehostettua yhteistyötä.

Turvallisuusseikkojen huomioon ottaminen jo suunnitteluvaiheessa on taloudellisesti kannattavaa. Se saattaa rakentamis- ja tai korjausvaiheessa tuottaa hieman lisää kustannuksia, mutta nämä kustannukset tulevat nopeasti takaisin onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja ilkeiden määrän vähentyessä sekä myöhemmin tehtävien korjaustarpeiden vähentymisenä. Kansainvälisesti on olemassa esimerkkejä (esim. Business Improvement Districts –ohjelmat), joissa yhteisö on otettu mukaan suunnitteluun ja erilaisilla mm. tilannetorjunnan keinoilla on saatu suuria kustannushyötyjä turvallisuuden parantamisessa.

Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten lähiympäristön suunnittelulla voidaan parantaa turvallisuutta ja ehkäistä väkivaltaa ja muita rikoksia sekä asuinalueilla että julkisissa ja puolijulkisissa kaupunkitiloissa, mm. koulualueilla ja kauppakeskuksissa. Lähiympäristön turvallisuuden varmistaminen on vaativa tehtävä varsinkin niitä tiivistettäessä, mikä on usein tarpeen taloudellisen tehokkuuden ohella myös ekologisista ja sosiaalisista syistä. Tiivistämistarve ja -mahdollisuus koskevat erityisesti kasvavia kaupunkiseutuja.

Tilanne lähiympäristöjen suunnittelun osalta muuttuu ELY -keskusten toiminnan päättyessä ja maakuntahallinnon alkaessa. On tarpeen selvittää, miten kestävällä tavalla turvallisten lähiympäristöjen säilyttämisen ja kehittämisen edellytykset jatkossa turvataan.

Hankkeessa rakennetaan tilannekuva kokoamalla katsaus kirjallisuudesta ja hyvistä toteutuneista

suunnittelutapauksista. Niiden perusteella vertaillaan vaihtoehtoja ja määritellään uusia suunnitteluperiaatteita, joita testataan reflektoiden käynnissä oleviin kaavoitus- ja suunnitteluprosesseihin.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten lähiympäristön suunnittelussa otetaan huomioon turvallisuusnäkökulmat ja rikosten ja ilkeiden ehkäisy? Mitkä tekijät ensisijaisesti ohjaavat suunnittelua? Mitkä edistävät ja mitkä estävät turvallisuusnäkökulmien ja rikosten ehkäisyn huomioon ottamista? Miten asukkaat osallistetaan suunnitteluprosessiin?
- Mitä yhteistyömuotoja tulisi aktivoida tai ylläpitää eri ministeriöiden, maakuntien ja kuntien sekä toimijoiden kesken?
- Voidaanko ottaa käyttöön muuta kuin informaatio-ohjausta (kunta - maakunta, poliisi/muu viranomais - kuntakaavoittaja)?
- Miten ohjausvälineitä ja ohjausta sekä menettelytapoja on kehitettävä, jotta kunnat ja maakunnat pystyvät varmistamaan kilpailukykyisen lähiympäristön laadun?
- Mitkä ovat turvallisen lähiympäristön kustannushyödyt ja miten tätä näkökulmaa voitaisiin hyödyntää suunnittelussa paremmin?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

[Turvallisesti yhdessä –kansallinen rikosentorjuntaohjelma](#) (OM 30/2016), [Sisäisen turvallisuuden strategia 2017](#)

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

- ennakointitietoa ja taustoitusta, mukaan lukien olemassa olevan tiedon meta-analyysit,
- strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, mukaan lukien tilannekuva-analyysit,
- kustannusanalyysit.

7.6 Rikoksilla oireilevien nuorten palveluiden tehokkuus

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 2/2018-1/2019

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Nuorten syrjäytymisen ennalta estämiseen ja rikoksilla oireilevien nuorten tukemiseen panostetaan paljon. Työtä tehdään lastensuojelun, etsivän nuorisotyön, työvoimaviranomaisten ja järjestöjen toimesta, ja meneillään on monenlaisia hankkeita. Kuitenkin meillä on vain vähän tietoa näiden hankkeiden vaikuttavuudesta nuorten elämään ja siitä, kuinka kustannustehokkaita nämä hankkeet ovat. Jotta rikoksia ehkäisevään toimenpiteeseen kannattaa ryhtyä, tulee sen myös vähentää rikollisuuden haittoja vähintään yhtä paljon kuin toimenpiteen toteuttamisesta aiheutuu kustannuksia.

Sisäisen turvallisuuden strategiaan on kirjattu ehdotus, jonka mukaan nuorten syrjäytymiskehitykseen puututaan mahdollisimman varhain moniammatillisin keinoin sekä tuetaan ja levitetään viranomaisten sekä lasten ja nuorten parissa toimivien järjestöjen yhteistyöhön perustuvia syrjäytymistä ennalta estäviä toimintamalleja kuten Ankkuri-malli ja Ylihyvä juttu -toimintamalli. Lisäksi ehdotetaan, että laaditaan syrjäytymiseen liittyvän rikollisuuden vähentämisen toimintamalli, jossa rikosprosessiin sovitetaan yhteen eri viranomaisten toiminnot ja muiden, ennalta ehkäiseviä palveluita tuottavien tahojen toimenpiteet koordinoitusti ja yksilön tarpeet huomioiden. Toimintamallissa eri vaiheiden toimenpiteet ottavat yksilöllisesti huomioon tekijöiden rikollisuuteen vaikuttavat keskeiset seikat. Toimintamalli huomioi erityisesti rikoksilla oirehtivat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret miehet. Toimintamalli pannaan toimeen valtioneuvoston alaisten viranomaisten osalta ohjauksen keinoin ja muiden kanssa yhteistyömenettelyillä. Hallituksen toimintasuunnitelman toteutuksessa vuosille 2017–2019 on yhtenä tavoitteena toteuttaa toimenpiteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrän vähentämiseksi.

Tämän hankkeen tavoitteena on selvittää syrjäytymisvaarassa olevien rikoksilla oirehtivien nuorten tukipalvelujen tehokkuutta ja kustannushyötyjä. Hankkeessa kirjataan auki, miten nykytilanteessa kartoitetaan rikoksilla oireilevien yksilölliset tukitarpeet ja miten nämä tarpeet otetaan huomioon tukea tarjottaessa. Lisäksi kartoitetaan, miten hyvin nykyiset palvelut vastaavat rikoksilla oireilevien nuorten yksilöllisiä tarpeita, ovatko palvelut tehokkaasti ja laajasti käytössä, mitkä niiden kustannushyödyt ovat ja miten palveluja voidaan kehittää.

Hankkeen tutkimuskysymyksiä täsmennetään hankkeen ohjausryhmässä sisäisen turvallisuuden strategiassa OM:n vastuulle esitetyn turvallisuuden tukemiseen liittyvän toimenpiteen toteuttamisen yhteydessä. Tutkija kytketään hankkeeseen heti alkuvaiheessa ja tutkimuksen tuloksia hyödynnetään kehitettäessä toimintamallia rikoksilla oirehtivien nuorten palveluun ohjaamiseen ja tukemiseen ja mahdollisuuksien mukaan mallin arvioinnissa. Kysymyksenasettelua tarkennetaan yhdessä toteuttajan kanssa liikkeellelätövaiheessa.

Tutkimus toteutetaan haastattelemalla viranomaisia ja rikoksilla oireilevia nuoria.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mitä tietoa aiheesta on käytettävissä ja miten tätä voidaan hyödyntää suunniteltavissa toimenpiteissä?

- Miten viranomaiset kartoittavat rikoksilla oireilevien yksilölliset tarpeet? Onko tarpeiden arviointi systemaattista? Miten nämä yksilölliset tarpeet otetaan huomioon palveluihin ohjattaessa? Onko olemassa kansainvälisiä, Suomeen sovellettavia kartoittamisen malleja (esim. Baro Helsingin lastensuojelu)?
- Miten hyvin nykyiset palvelut esim. Ankkuri, Ohjaamo, Ylihyvä juttu, etsivä nuorisotyö, työpaja-toiminta, luottohenkilötoimintamalli yms. ottavat yksilölliset tarpeet huomioon ja miten hyvin ne ovat kyenneet tukemaan rikoskierteessä olevia nuoria rikoksettomuuteen?
- Kuinka hyvin nämä palvelut tavoittavat rikoksilla oireilevat nuoret, jotka eivät ole helposti tavoitettavissa eivätkä "kiinnity" palveluihin? Millaisia keinoja käytetään nuorten tavoittamiseen ja miten nuorten tavoittamisessa hyödynnetään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa? Miten kiinnittymistä voitaisiin nuorten näkökulmasta parantaa?
- Mikä on nykyisen rikosprosessi- ja rangaistusten täytäntöönpanoketjun ja sen käytäntöjen ennalta estävä vaikutus (esim. syyttäjän puhuttelu) uusintarikollisuuteen?

Hankkeessa voidaan suunnitella myös toteutettavissa oleva tutkimuksellinen koasetelma, jolla voitaisiin kartoittaa eri toimenpiteiden vaikuttavuutta. Lisäksi selvitetään toimintamallien kustannus-hyötyjä.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Hankkeen tuloksia hyödynnetään [Hallituksen toimintasuunnitelman toteutuksessa](#) vuosille 2017-2019, missä yhtenä tavoitteena on toteuttaa toimenpiteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten määrän vähentämiseksi sekä [Sisäisen turvallisuuden strategian](#) nuoriin kohdistuvan toimenpiteen toteutuksessa.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Voivat olla esimerkiksi:

- ennakointitietoa ja taustoitusta, mukaan lukien olemassa olevan tiedon meta-analyytit,
- strategian toimeenpanoa tukevaa tietoa, mukaan lukien tilannekuva-analyytit,
- toimintavaihtoehtojen vertailua,
- kustannusanalyysjä.

7.7 EU turvallisuusyhteisönä - arvo- ja asenneperusta

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 2/2018–9/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

EU luotiin Euroopan turvallisuuden takaajaksi ja siitä kehittyi myös globaalin turvallisuuden edistäjä. EU-turvallisuustoimet ovat vahvistuneet sisäisen turvallisuuden sektorilla ja globaalikysymyksissä ja puolustusulottuvuuden kehittyminen on edistänyt EU-turvallisuusyhteisön kehittymistä. 2000-luku on osoittautunut hyvin haasteelliseksi toiminta- ja turvallisuusympäristön muutosmoninaisuuden seurauksena. EU on ristiaallokossa ja turvallisuusyhteisönä murroksessa.

Poliittiset päätöksentekijät kehittävät EU-turvallisuusyhteisöä reaktiivisessa suhteessa turvallisuusympäristöön ja perustuen jäsenmaiden poliittiseen tahtoon. Poliittinen tahto puolestaan heijastelee kansalaisten pysyvämpää asenneilmastoa ja heilahtelevaa sosiaalista mielialaa, jotka asettavat odotuksia ja rajoitteita politiikalle. Viimeaikaiset tapahtumat ja kehityskulut - arabimaailman epävakaus ja turvapaikkakriisi, euroskeptisyys, geopolitiittinen muutos, ilmastonmuutos, mediaympäristön muutos ja popularisoituminen, nationalistinen populismi, oikeusvaltioperiaatteen kyseenalaistaminen, talouskriisit, terrorismi ja väkivaltainen radikalisaatio, Venäjän toiminta, Yhdysvaltojen poliittinen epävakaus - synnyttävät kansalaisten keskuudessa odotuksia ja vaatimuksia ja toisaalta kriittikkipohjaa.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten kansalaiset ymmärtävät ja kokevat EU:n turvallisuusyhteisönä (tietämys, merkitys ja sisältö)? Onko EU-turvallisuusyhteisöä olemassa kansalaisten näkökulmasta?
- Millaiset arvot ja asenteet tukevat ja mitkä heikentävät turvallisuusyhteisöä?
- Millaisia samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia on valtioiden/yhteiskuntien välillä niiden asenneilmastossa ja sosiaalisessa mielialassa? Millaisia suomalaisia erityispiirteitä on löydettävissä?
- Miten ja millaiset arvot ja asenteet suuntaavat eurooppalaista ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa (esim. äänestyskäyttäytyminen)?
- Mitkä ovat asenne- ja arvoympäristön asettamat rajoitteet ja mahdollisuudet turvallisuuden keskeisillä politiikkalohkoilla?
- Miten voidaan tukea EU-turvallisuusyhteisön vahvistumista kansalaisen näkökulmasta: miten myönteisiä kehityskulkuja vahvistetaan ja miten kielteisiä torjutaan?
- Mikä on turvallisuusyhteisön nykytila ja kehittymisen suunta arvo- ja asennenäkökulmasta?

Hankkeessa analysoidaan esimerkiksi keskeistä asenne- ja arvotutkimusta ja määritetään näiden yhteyttä EU-turvallisuusyhteisön edellytyksiin, mahdollisuuksiin ja rajoituksiin turvallisuuden keskeisillä politiikkalohkoilla.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan: [Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko](#), [Puolustusselonteko](#), [Sisäisen turvallisuuden strategia](#), maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka, EU-politiikka (myös pj-kautta taustoittava)

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi: Taustoitukset, toimintaympäristöanalyysi, ennakoiva tieto

7.8 Yhdysvallat-Kiina-Venäjä ja muuttuva maailmanjärjestys - vaikutukset Euroopalle ja Suomelle

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 2/2018–10/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Globaali toimintaympäristö on muutoksessa. Kansainvälinen vakaus on heikentynyt ja kasvaneesta keskinäisriippuvuudesta huolimatta kansainvälinen yhteistyö on vaikeutunut. Kansainvälinen järjestelmä on sääntö- ja sopimusperusteinen, mutta sitä sävyttää moninaiset ristivedot, järjestelmää ylläpitävät ja sitä hajottavat voimat. Keskinäisriippuvuuden eri ulottuvuudet, uudet esimerkiksi teknologiaan, energiaan ja tuotantotalouteen liittyvät toimintamallit ja ratkaisut vaikuttavat voimakkaasti kansainvälisen järjestelmän dynamiikkaan.

Suurvaltadynamiikka ei ole menettänyt merkitystään: Yhdysvaltojen, Kiinan ja Venäjän toiminta ja keskinäiset suhteet määrittävät järjestelmän vakautta. Suurvaltojen keskinäiset voimasuhteet muuttuvat pakottaen ne asemoimaan itsensä muuttuvassa järjestelmässä. Kiina on nouseva suurvalta ja Venäjä pyrkii säilyttämään asemansa voimatekijänä. Yhdysvaltain johtoasemaan perustunutta liberaalia järjestelmää kyseenalaistetaan, sen rinnalle luodaan vaihtoehtoisia järjestelyitä ja instituutioita; alueelliset valtakeskittymät voimistuvat; vanhojen liittoumien kestävyyttä koetellaan. Uudessa tilanteessa suurvallat saattavat turvautua yhä useammin voimapolitiikan menetelmiin.

Globaalin toimintaympäristön ja suurvaltojen keskinäisen dynamiikan muutokset vaikuttavat Suomen kansainväliseen asemaan, turvallisuuteen ja toimintakykyyn sekä mahdollisuuksiin hyötyä avoimesta kansainvälisestä talousjärjestelmästä.

Tutkimuksen avulla luodaan selkeä kuva muodostumassa olevasta kansainvälisestä järjestelmästä, suurvaltojen asemasta ja keskinäisistä suhteista, sekä tärkeimmistä vaikutuksista mm. vakauteen, liittosuhteisiin, järjestelmän sääntöperustaisuuteen, arvopohjaan ja toimintatapoihin.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten USAn suhteellinen valta-asema kehittyy? Miten USAn isolationismin ja internationalismin variaatiot vaikuttavat järjestelmään?
- Millaiseksi Kiinan asema kehittyy (potentiaali, kv. toiminnan suunta ja intensiteetti)?
- Miten Venäjä jatkaa suurvaltaidentiteetin vahvistamista ja miten sen asema kehittyy?
- Mitkä ovat edellä mainittujen valtioiden keskinäiset dynamiikat ja miten ne vaikuttavat kansainväliseen järjestelmään (mm. liittosuhteet, arvopohja, sääntöperustaisuus, maailmantalous)?
- Mitkä ovat dynamiikkojen vaikutukset turvallisuuteen ja vakauteen?
- Millaisia uusia dynamiikkoja (esim. hybridivaikuttaminen) on ennakoitavissa sodan ja rauhan rajan edelleen hämärtyessä? Entä syntyykö uusia konfrontaatiopintoja tai eskalaatiopisteitä?
- Millaisia ovat globaalihallintaan (toimijat, instituutiot, muodot) kohdistuvat muutospainet ja minkälaiset kehityskulut ovat todennäköisiä?
- Mikä on muuttuvan suurvaltadynamiikan vaikutus Euroopan unioniin? Mikä on EU:n asema muodostuvassa järjestelmässä?
- Miten edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat Suomen turvallisuuteen, asemaan ja toimintaedellytyksiin eri toimialoilla?

Hanke arvioi ja vetää yhteen olemassa olevaa tietoa kansainvälisen järjestelmän kehityksestä ja

suurvaltdynamiikasta vastaten yllä tunnistettuihin tietotarpeisiin sekä analysoiden ja kiteyttäen vaihtoehtoisia kehityskulkuja. Tutkimuksen toteuttaminen edellyttää laajapohjaista tutkimusryhmää. Lisäksi suositellaan kansainvälisten asiantuntijoiden käyttöä.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan: [Puolustusselonteko](#), [Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko](#), [yhteinen ennakointitoiminto](#), lisäksi käynnissä sääntöperustaista liberaalia järjestelmää sekä Venäjän ja Kiinan suhteita tarkastelevia tutkimushankkeita (UM).

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi: ennakoivan tietopohjan tuottaminen (suurvaltasuhteet, kansainvälinen järjestelmä, EU ja Suomi - turvallisuus ja vakaus).

7.9 Yksilön toimintakyky, resilienssi ja kokonaisturvallisuus

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 300 000 €

Aikajänne: 2/2018–12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Resilienssi voidaan yleistäen määritellä yksilön ja yhteiskunnan ominaisuudeksi, joka auttaa selviämään muutostilanteissa. Yksilön ominaisuutena resilienssi on lähellä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa käsiteltyä henkistä kriisinkestävyyttä. Yksilön kautta resilienssi-ominaisuus kanavoituu väestön ja yhteiskunnan ominaisuudeksi. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukainen materiaallinen ja institutionaalinen varautuminen sekä toimintakykyinen ja resilientti väestö muodostavat yhteiskunnan kriisinkestävyyden perustan.

Yhteiskunnan arvot ja asenteet ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa yhteiskunnallisten muutosten kanssa. Yhteiskunnan jatkuva muutos asettaa puolestaan muuttuvia vaatimuksia niin yksilöille kuin yhteisöille. Entiset vahvuudet voivat muuttua heikkouksiksi ja päinvastoin. Keskeisenä resilienssin kasvualustana pidetään luottamusta yhteiskuntaan, sen instituutioihin ja jäseniin sekä osallisuuden ja toimintakyvyn tunnetta.

Tutkimus- ja ennakointitiedon perusteella on tunnistettu useita kehityskulkuja, jotka voivat heikentää luottamusta oikeusvaltioon tai yhteiskunnan sisäistä luottamusta ja yhteenkuuluvuutta (esim. arvojen heterogeisuus, eriarvoistuminen, eriytyminen, luottamus koulutukseen, medialukutaidon puutteet, osallisuus yhteiskuntaan). Näillä puolestaan on selviä liittymäpintoja turvallisuuden tunteeseen sekä haluun osallistua turvallisen yhteiskunnan rakentamiseen. Kielteinen kehityskulku voi heijastua epäsuotuisasti esim. maanpuolustusasenteisiin, sisäiseen turvallisuuteen ja rikosten määrään. Muutokset voivat heikentää myös kykyä toimia yhteiskunnan hyväksi. Lisäksi yksilön resilienssiin voi liittyä ilmiöitä ja kehityskulkuja, joita ei ole toistaiseksi tunnistettu tai analysoitu.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mistä tekijöistä yksilön resilienssi suomalaisessa yhteiskunnassa muodostuu (ml. fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky)?
- Minkälaisia yksilön osaamista, taitoja, kykyjä ja valmiuksia tarvitaan nykyisessä toiminta- ja turvallisuusympäristössä? Minkälaisia kehityskulkuja on nähtävissä, joihin tulisi varautua?
- Miten yksilön resilienssiä voidaan arvioida, seurata ja kehittää?
- Miten edistetään ja vahvistetaan resilienssiä?
- Miten vahvistetaan osallistumista ja osallistamista turvallisen yhteiskunnan rakentamiseen?

Tutkimuksen tuloksena tulee määritellä käsite yksilön resilienssi suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa sekä luoda arviointi- ja seurantamalli yksilön resilienssille. Hankkeessa tulee tarkastella eri väestöryhmiä tarkoituksenmukaisella tavalla jaoteltuna. Kansainvälistä tutkimusta tulee hyödyntää. Hanke edellytetään toteutettavaksi monitieteisellä konsortiolla. Hankkeen tavoitteena on tuottaa laaja-alaista ja monipuolista tietoa päätöksenteon tueksi. Tutkimuksen tulee tuottaa konkreettisia toimenpide-ehtotuksia.

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan: [Hallitusohjelma](#) (varautumisen keinot), [Yhteiskunnan](#)

[turvallisuusstrategia](#), [Sisäisen turvallisuuden strategia](#), [Puolustusselonteko](#), [Kansallinen rikosentorjuntaohjelma](#), [Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko](#)

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi: Taustoittava ja ennakoiva tieto, toimenpidesuosituksset.

7.10 Kestävän kehityksen innovaatiot Agenda 2030 toimeenpanon tukemiseksi

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 2/2018–12/2018

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Agenda 2030 edellyttää kaikkien eri toimijoiden mukaantuloa, jotta kehityshaasteisiin olisi mahdollista vastata vuoteen 2030 mennessä. Se edellyttää yksityissektorin osallistumista sekä uudenlaisia kestävän kehityksen innovaatioita. Kestävää kehitystä edistävien tuotteiden, palvelujen ja osaamisen markkinat tulevat kasvamaan globaalisti erittäin voimakkaasti¹. Esimerkiksi Business & Sustainable Development Commission arvioi, että Agenda 2030 luo yrityksille globaalisti 12 biljoonan dollarin markkinat. Tarkastelu perustuu neljään sektoriin, jotka ovat ruoan tuotanto ja maatalous, kaupungistuminen, energia ja materiaalit sekä terveys ja hyvinvointi.

Suomalaiset yritykset ja tutkimuslaitokset ovat aktiivisia kehittämään uusia, kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja ja innovaatioita em. sektoreilla mutta myös muilla, kuten uusien teknologioiden hyödyntäminen (ympäristö, koulutus, terveys, pankkisektori), katastrofivalmius, viranomaisjärjestelmät, vesi ja sanitaatio sekä uusiutuvan energian tuotanto.

On tarpeen saada kokonaiskuva em. sektoreiden innovaatioista sekä selvittää, mitkä ovat kestävän kehityksen innovaatioiden markkinamahdollisuudet sekä tuottaa tietoa siitä, mitkä ovat Suomen vahvuudet markkinatarpeisiin vastaamisessa.

Tutkimuksen tuottaman tiedon avulla voidaan kehittää olemassa olevia politiikkatoimia, jotta tukimahdollisuuksia voidaan tarkentaa erityisesti suomalaisittain vahvimille sekä globaalisti nouseville kestävän kehityksen kasvusektoreille. Lisäksi tutkimus tuottaa tietoa siitä, millaisia uusia politiikkatoimia tarvitaan sekä siitä, millaisia yhteistyömalleja sekä klustereita tarvitaan yritysten, kv. järjestöjen, julkisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen kesken Agenda 2030 tavoitteiden toteuttamiseksi.

Lisäksi selvitys tuottaa tietoa kestävän kehityksen innovaatioiden kaupallistamisesta sekä siitä, mitkä ovat näiden innovaatioiden kaupallistamisen esteet ja pullonkaulat.

Tutkimuskysymyksiä:

- Millaisia kestävän kehityksen innovaatioita Suomessa on kehitetty Agenda 2030:n kehityshaasteisiin vastaamiseksi, ja millaiset markkinanäkymät näille innovaatioille on? Selvityksessä hyödynnetään keskeisiä tutkimuksia (esim. Luke, Syke, GTK, VTT yliopistot ja korkeakoulut) sekä rahoittajien kehittämisohjelmia (mm. Tekes ja UM).
- Mitkä yritykset ovat näitä innovaatioita kehittäneet?
- Mitä tarvitaan, jotta em. innovaatioista syntyy kaupallistettavia vientituotteita ja -palveluita sekä kokonaisvaltaisia ratkaisuja?
- Miten yritysten ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä voidaan edistää/millaisia ekosysteemeitä tarvitaan em. tavoitteen saavuttamiseksi? Selvityksessä tulee tarkastella myös globaalia yhteistyötä ja rahoitusmahdollisuuksia.
- Miten politiikkatoimia ja julkisia palveluja (esimerkiksi Business Finlandin palvelut) pitää kehittää, jotta em. innovaatiot ja yritykset pääsevät paremmin kansainvälisille markkinoille?
- Miten politiikkatoimia ja julkisia palveluja (esimerkiksi Business Finlandin palvelut) pitää kehittää,

¹ Better Business, Better World. January 2017.

jotta em. innovaatiot ja yritykset pääsevät paremmin mukaan kv. järjestöjen, julkisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen hankintoihin ja ohjelmiin?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Selvitys tukee hallitusohjelman mukaista [kehityspoliittista selontekoa](#) sekä [hallituksen kestävän kehityksen suunnitelmaa \(Agenda 2030\)](#). Tietotarve kohdentuu sen toimenpiteeseen 1.6. "kestävän kehityksen innovaatiot" sekä poikkileikkaavaan periaatteeseen B2 (johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus/ vahvistetaan globaalia kumppanuutta).

Selvitys tukee elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa ja tuottaa tietoa sen kehittämiseksi - erityisesti siihen, miten voidaan ratkaista yhteiskunnallisia, globaaleja kehityshaasteita sekä miten vaikuttavuusliiketoimintaa (business with impact) pitäisi kehittää.

Lisäksi selvityksellä on mahdollisuus tuottaa lisätietoa Agenda 2030 –toimeenpanosuunnitelman indikaattoreiden kehittämiseen, mm. "resurssiviisas talous ja hiilineutraali yhteiskunta", "luonnon ja ympäristön tila", "globaali vastuu ja johdonmukaisuus" sekä "koulutus ja osaamisen kehittäminen" -teemojen tiedontuotannon osalta.

Tietotuotannon pääasialliset muodot ja raportointi:

Ennakointitieto ja taustoitus, ml olemassa olevan tiedot meta-analyysit, haastattelut, työpajat sekä kyselyt. Tietotuotannon tulee olla julkaisukelpoisena raporttina, tiivistettynä powerpoint-esityksenä sekä sen julkistamiseksi tulee järjestää rajattu/julkinen keskustelutilaisuus.